

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011-2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Luboš Bednář

Islamismus a islamofobie

Praha 2014

Doc. Ing. Štefan Danics, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR DISTANCE STUDIES

2011-2014

BACHELOR THESIS

Luboš Bednář

Islamism and phobia of Islam

Praque 2014

Doc. Ing. Štefan Danics, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Luboš bednář

Poděkování

Děkuji panu Doc. Ing. Štefanu Danicsi, Ph.D. za vedení mé práce. Rád bych také poděkoval mé manželce, která mi byla velikou oporou při vzniku této práce, dětem za snahu o vytvoření časového prostoru na psaní a mým rodičům za podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá vymezením základních pojmů vyskytující se v problematice islámu a islamismu. Popisuje islamismus jako politickou ideologii, její dva hlavní směry a její projevy. Tato práce také vysvětluje pojem islamofobie, její možné příčiny a projevy. Praktická část je založena na empirickém šetření vztahu vojáků Armády České republiky k islamismu a poukazuje na možné důvody z fobie k islámu. Výsledky tohoto šetření jsou založeny na ověření vytvořených hypotéz za pomoci dotazníku.

Klíčové pojmy

Islám, islamismus, umírněný islamismus, radikální islamismus, islamofobie.

Annotation

Theoretic part of bachelor thesis describes basic concepts in problems of Islam and islamism. It defines islamism as politic ideology, its two main movements and its manifestations. Bachelor thesis explains phobia of Islam, its causes and manifestations. Practical part of this thesis is created by research of attitudes of soldiers in Army of the Czech republic towards islamism. Results of the research are made by testing appointed hypotheses. Testing of hypotthese is done by questionnaire.

Key words

Islam, islamism, restrained islamism radiál islamism, phobia of Islam.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1.1 Islám a jeho pět pilířů.....	12
1.2. Islamismus a jeho umírněná a radikální podoba	15
1.3 Islamofobie a její příčiny	19
2 PROJEVY ISLAMISMU A ISLAMOFOBIE V EVROPSKÉ UNII	22
2.1 Projevy islamismu a islamofobie ve vybraných zemích EU	23
2.2 Projevy islamismu a islamofobie v České republice	26
2.3 Opatření v EU vůči islamismu a islamofobii	28
3 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ VZTAHU ČESKÉ VEŘEJNOSTI K ISLAMISMU A ISLAMOFOBII	33
3.1 Příprava dotazníku a výběr vzorku české populace.....	34
3.2 Vyhodnocení a prezentace výsledků dotazníkového šetření	35
ZÁVĚR.....	42
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	45
SEZNAM ZKRATEK.....	50
SEZNAM GRAFŮ	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

V posledních letech je islám skloňován snad ve všech pádech. I když se islám v dnešní době může pochlubit nejdynamičtějším šířením a počtem nových souvěrců, musí se zároveň vyrovnávat s pověstí, která toto náboženství předchází. Nejen v západním světě ale i v Evropě je islám synonymem pro netoleranci, nepřizpůsobivost, agresí, fanatismus a vůbec hrozby jako takové. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že islám je součástí evropského kulturního dědictví, neboť jeho přítomnost v Evropě je od jeho počátku. Proto je také vedle křesťanství a judaismu považován za jedno z Evropských náboženství. Dnes na světě žije více než 6,2 miliard lidí a více než 1,2 miliard jsou muslimové.

I přesto, že islám patří mezi hlavní tři náboženství Evropy, neustále představuje pro evropskou společnost určité tabu. Je velice málo čitelný. Příčinou je i to, že jeho svaté texty si každý, kdo vyznává islám, vykládá a interpretuje dle svého chápání. Nepomáhá tomu uzavřenost a rezervovanost muslimské komunity ani vyžadování striktní dodržování „boží“ vůle a už vůbec tomu nepřispívá snaha muslimů o nastolení islámské víry v celosvětovém měřítku.

Hlavním cílem této práce je stručně popsat a nastínit toto, již celosvětové, téma. Na začátku mé práce se pokusím dostatečně vymezit důležité pojmy. Jejich pochopení pomůže k objektivnímu pohledu na tuto problematiku. Práci jsem rozdělil do tří částí. První dvě jsou teoretické a třetí praktická. V první kapitole popíši islám jakožto náboženství, islamismus, jako polickou ideologii a také příčiny fobie z islámu. Druhá kapitola bude zaměřena na projevy islamismu a islamofobie v Evropské unii včetně České republiky a také uvedu některá opatření vycházející z dokumentů EU, které se přímo či nepřímo týkají islamismu. Třetí kapitola bude založena na empirickém šetření vztahu české veřejnosti k islamismu a islamofobii. V této části budu vycházet z teoretické části, kde většina autorů popisuje, jak je důležité rozlišovat mezi islámem a islamismem. Neschopnost správného vnímání rozdílů mezi těmito pojmy je jedním z příčin islamofobie. Tento výzkum bude založen na potvrzení či vyvrácení, mnou

vytvořených hypotéz, které jsou zaměřené právě na vnímání těchto pojmů českou veřejností.

Mým cílem je, aby tato práce byla dobrým zdrojem pro ty, kteří se s islamismem a jeho projevy doposud nesečkali či aby posloužila k základnímu a objektivnímu přehledu v této problematice.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Vymezit a pochopit význam pojmů, které se vyskytují jak v diskusích tak i textech zabývajících se islámským tématem považuji za alfa-omegu pochopení tohoto nejen náboženského ale i politického směru. Níže se pokusím o stručné vymezení pojmů, které se v mé práci více či méně budou objevovat, a které mohou pomoci při pochopení vytyčeného cíle.

Islám

Janda (2010, s. 35) vymezuje pojem islám jako „*odevzdanost k jedinému bohu*“. Ovšem islám představuje daleko více než pouhou odevzdanost k jedinému bohu. Představuje monoteistické náboženství, vztah člověka s bohem, životní cestu, politickou ideologii a další. Základy islámu vycházejí z posvátné knihy Korán a islámského práva šarí'a. (Denny 1998)

Islamofobie

Jednoduše přeloženo jako „strach z islámu“. Mendel aj. (2007, s. 105) označuje tento pojem za „*sociálně psychologický jev*“, který se začal objevovat kolem osmdesátých let 20. století především v západních zemích světa. S tímto relativně „*mladým*“ pojmem se podrobně budu zabývat v dalších kapitolách.

Islamismus

Lhoťan (2011), jako bývalý konvertita k islámu zdůrazňuje, aby se rozlišovalo mezi pojmy islám a islamismus. Je ovšem dosti problematické přesně popsat co to vlastně islamismus je. Sám ho popisuje jako radikální, utopickou politickou ideologii, která má za cíl zavést na celém světě právo šarí'a a tím se zbavit nemuslimských, především západních vlivů. V poslední době je islamismus jedním nejvíce diskutovaným proudem islámu, především kvůli jeho agresivním projevům. Hübsch (2002) ale poukazuje na fakt, že v každém náboženském společenství se najdou lidé, kteří umí vytrhávat verše z kontextu a tím ospravedlňovat šíření zla a nenávisti. Ne jinak je tomu v islámu.

Džihád

„Boj“ či „bitva“ a není výjimkou označení „Svatá válka“. Je to náboženská povinnost muslimů s cílem šířit islám. (Janda 2010, s. 358) Denny (1998, s. 84) popisuje džihád jako „*usilování o to, co se líbí Bohu*“. Rozlišuje při tom Velký a Malý džihád. Velký představuje každodenní vnitřní zápas člověka s vlastní vírou a pokorou před Bohem. Malý džihád umožňuje šířit islám v podobě, mediálně známější, ozbrojeného konfliktu.

Muslim

Muslimové hrdě přirovnávají vztah člověka s bohem, jako vztah mezi otrokem a pánem, přičemž tato služba je osvobozující a uspokojující. Tento vztah je jediný možný a správný. (Denny 1998)

Giovanni (2005) popisuje muslimy, jako symbol věrnosti islámu. Zároveň rozlišuje věrnost v muslimských a islámských státech. Muslimské státy, dle jeho popisu, jsou více přizpůsobivé dnešnímu světu a tím jsou méně věrni islámu.

Korán

Byl zjeven prostřednictvím archanděla Gabriela proroku Muhammadovi. Muslimové Korán vnímají jako knihu, obsahující pouze slova Boží bez jakéhokoli zásahu člověka. Tato kniha provází muslimy po celý život a patří mezi základy islámu. (Janda 2010)

Šarí'a

Šarí'a neznamená doslova „zákon“ je to spíše správná cesta, kterou Bůh určil. I přesto, že patří mezi základy islámu a je určitým právním rámcem muslimů, důsledně šarí'u dodržuje jen málo arabských zemí. Především Saúdská Arábie, Írán a Pákistán. (Denny 1998)

Šiita

Heywood (2008, s. 267) píše: „*Šitové jsou tradičně více politicky orientováni než sunnité*“. Představují jednu z hlavních, i když menšinovou, větev islámu. Uplatňují právní rozhodování zvané „idžtihád“. Jde o mnohem pružnější právní postup, který spočívá v případě sporu, rozhodnutí nezávislého právníka. (Denny 1998)

Sunnita

K této hlavní islámské odnoži patří přibližně 85% muslimů. Jejich víru považují za tradicionalistickou. Mezi hlavní rozdíly od šiitské větve islámu je, že sunnité uplatňují v právním sporu konsenzus obce, kde je pevné přesvědčení o neomylnosti ummy. Jejich konsenzus vychází z Koránu a tím je velice konzervativní, protože znemožňuje jiné způsoby uvažování. (Denny 1998)

Umma

Tento pojem označuje společnost věřících. Její hlavní myšlenkou je realizace božích příkázání ve světských záležitostech. Příslušnost k této komunitě symbolizuje cosi spásného a tím i cestu do ráje. (Barša 2001)

1.1 Islám a jeho pět pilířů

Pojem islám jsem již vymezil výše. Historie islámu je obsáhlá a není cílem ji zde popisovat. Je však dobré zmínit alespoň základní fakta. Islám jako takový vznikl na počátku 7. století na Arabském poloostrově. Zakladatelem byl prorok Mohammad, který je považován za posledního božního proroka. Také proto se toto náboženství samo považuje za nejdokonalejší a nejvyšší. I přesto, že do určité míry uznává křesťanství a judaismus, jako další monoteistické vyznávání víry, kde v oblasti etické lze nalézt podobné hodnoty, neshodnou se tato náboženství v otázkách teologických. Islám je velmi dynamický a neustále se rozrůstající. Hlásí se k němu přes 1,25miliard lidí světa. Ovšem označit islám pouze za náboženství by bylo mylné. Je to mnohem širší pojem, v kterém lze sledovat tři hlavní dimenze. Náboženskou víru, právní systém a civilizaci. Tato civilizace nepředstavuje monolit, ale velkou různorodost jak v náboženském prožívání, tak v mnoha proudech směrů i kulturních tradic. (Kropáček 2002)

Hasan al Banná říká: „Věříme, že ustanovení a učení islámu jsou zcela univerzální a zahrnují záležitosti lidí na tomto i na onom světě. Ti, kdo si myslí, že se týkají pouze duchovních a rituálních stránek, se mýlí, protože islám je víra a rituál, vlast a národ, náboženství a stát, duch a čin, svatý text a meč.“ (In: Barša, 2001, s. 60)

Denny (1998) píše o islámu jako o náboženství s daným způsobem života, který zahrnuje nejen víru a náboženskou praxi, ale také politické ideály. Islám nedělá rozdíly mezi náboženskými a světskými náležitostmi. Denny poukazuje na ortopraktičnost islámu, která je nejzřetelnější v jeho pěti základních povinnostech. Tento životní styl definuje morální, politické i ekonomické chování nejen jednotlivcům, ale všem státům s tímto vyznáním. Politickým cílem islámu je nastolit teokracii, kde se vše řídí Božím zákonodárstvím. (Heywood 2008)

Následně popíší všech pět pilířů islámu. Je nutno podotknout, že tyto pilíře jsou dogmatem „tradičního“ muslima, kterému bylo umožněno jejich striktní a doslovné dodržování. Dnešní „moderní“ muslim je ovlivněn uspěchaným a časově náročným stylem života, a proto je velice náročné striktní plnění těchto povinností.

Šáháda (vyznání Boží jednosti)

První a nejdůležitější povinnost je verbální projev příslušnosti k islámu. Z dostupného překladu zní: *„Vyznávám, že není božstva kromě Boha, vyznávám, že Muhammad je posel Boží“*. (Denny, 1998, s. 74). Tato slova stačí k přijetí do společné víry. Šáháda je součástí muslima po celý život. Dokonce, jak píše Křikavová aj. (1990), když se andělé zeptají umírajícího muslima, kdo je jeho pán, měl by odpovědět právě šáhádou.

Salát (motlitba)

Tato formální motlitba, která je předepsaná v Koránu, se má provádět pětkrát denně a to za svítání, v poledne, v pozdním odpoledni, těsně po západu slunce a večer. Věřící před vykonáním salátu musí projít rituálním omytím tváře, hlavy, uší, nosních dírek, rukou až po lokte, nohou a kotníků. Salát má pevnou formu slovních spojení a tělesných pozic, které se provádějí směrem k Mekce. Vykonávat salát bez předchozí očisty je nejen zakázáno ale tato motlitba je neplatná. (Denny 1998)

Dle islámského práva je zanedbávání salátu považováno za odklon od víry. V dnešní době se již objevují právní interpretace, které zohledňují složitější a uspěchanější života a stanovují podmínky, kdy je možné od motlitby upustit. (Křikavová aj. 1990)

Zakát (almužna)

Zakát je zákonem ustanovený třetí pilíř islámu. Majetní muslimové, dle tohoto ustanovení, jsou povinni dát malou část ze svého majetku pro ty, kteří jsou v nouzi. Tímto je jejich nabytý majetek očištěn a ve společnosti nastává rovnováha. (Ibrahim 2003). Jde o jakousi náboženskou daň, která se vybírá vždy na konci roku a má sloužit k podpoře chudých muslimů, válečných zajatců, zaneprázdněných ochranou či šířením islámu. Denny (1998) zdůrazňuje, že nejde o dobročinnost, ale o náboženskou povinnost podporující muslimskou obec. Jiný názor se objevuje u Ostřanského (2009, s. 16), který tuto almužnu chápe jako „*charitativní sbírku, která by neměla nikdy splynout se státním rozpočtem*“.

Už v judaismu a křesťanství věděli, že velký majetek je zdrojem zla a nenávisti. Lidé jsou chtiví a mají potřebu si přivlastňovat více, nežli jim stačí k čestnému životu. Proto je správné se z tohoto „hříchu“ náležitě očistit formou milodarství. Takto píše Křikavová aj. (1990) o Zakátu.

Saum (půst)

Křikavová aj. (1990) popisuje půst jako prastarý zvyk, který vychází z lékařské praxe. Určitý druh půstu se pěstoval jak v bohatších oázách z důvodu zdravotních, tak v chudých oblastech z důvodu úsporných.

Muslimové mají svůj Saum v měsíci Ramadánu, v měsíci, kdy Muhammadovi byl zjeven Korán. Trvá devětadvacet až třicet dnů, během kterých je zakázáno jíst, pít, požívat léky, kouřit a oddávat se jakékoli rozkoši. Z této povinnosti jsou vyjmuti starci, nemocní a děti. Jídlo je povoleno večer a těsně před svítáním. I přesto, že je Ramadán symbolem klidu, modlení, duševního rozjímání a pokory, jeho večery jsou plné veselí a bujarých oslav. Na závěr půstu přichází jeden ze dvou svátků muslimského roku „slavnost přerušení půstu“, kdy si muslimové navzájem posílají pohlednice, chystají sváteční jídla a snaží se svátek strávit s rodinou. (Denny 1998)

Hadždž(pout')

Ostřanský (2009) píše, že muslimové rozlišují dvě poutě. Malou, kterou si může každý vykonat kdykoliv a Velkou, jenž je stanovena v konkrétních dnech v měsíci s plněním mnoha úkolů a rituálů. Je to další pilíř islámu, a na rozdíl od ostatních, není úplně povinný.

Poutník v Mekce je vytržen z každodenního způsobu života. Splnit všechny náležitosti této pouti není snadné, a proto úspěšnému absolventovi náleží čestný přívlastek „hadždž“, který může užívat jako součást jména. (Denny 1998). Tento pátý pilíř je velice obsáhlý neboť zahrnuje mnoho dalších náležitostí a rituálů, které jsou více či méně podrobně popsány v každé knize zabývající se islámem a jeho základy.

Šaháda, Salát, Zakát, Saum a Hadždž představují muslimskou ortopraxi, která je určitou službou Bohu. Denny (1998) poukazuje na to, že za službu Bohu je považován i Džihád. Na tomto základě Džihád označuje za šestý pilíř islámu podléhající zvláštním pravidlům.

Islám se obecně dělí na dvě strany, které se neustále spolu střetávají. Jedna představuje náboženský ideál s cílem konat dobro a sloužit bohu. Na straně druhé stojí snaha o politické nastolení vlády božího zákona. (Müller 2010)

Kuras (In: Chmaitillová a Kuras 2006) píše o potřebě sekularizaci islámu. Toto oddělení náboženského a světského vnímání světa je nezbytné pro islám, který má být mírumilovným náboženstvím. Zatím se dostává do podvědomí jako náboženství agresivní, totalitní, neuznávající svobodu myšlení a dychtící po politické moci. Jak a jestli vůbec se dokáže islám modernizovat a sekularizovat, stejně jako např. křesťanství, ukáže čas.

1.2. Islamismus a jeho umírněná a radikální podoba

Vymezením pojmu islamismus jsem se již věnoval výše v textu. V této podkapitole popíši příčiny vzniku tohoto politického směru, jeho program a zároveň poukážu na rozdíly mezi umírněnou a radikální podobou islamismu.

Vznik politického islámu vychází z problémů uvnitř islámské společnosti. Brtnický (online, cit. 2013-11-08) ve svém článku označuje islamismus za muslimskou formu evropského nacionalismu či evropských totalitních hnutí. Je to výsledek nezvládnuté

modernizace islámských zemí a evropského kolonialismu. Není náhodou, že se politický islám poprvé objevil v Egyptě, v centru arabského světa zasaženého evropskou expanzí.

Na tomto tvrzení se shoduje více autorů zabývajících se islamismem. Müller (2010) základy islamismu datuje od ukončení 2. Světové války, kdy arabský svět procházel prvním stádiem dekolonizace. Muslimské země postupně přebírali od západu socialismus a další západní představy o státu. Nacionalismus, socialismus a ani liberalismus se nesetkal s úspěchem. Výsledkem je fakt, že se od konce 60 let dostávají na scénu islamisté.

Hlavní teoretický základ politickému islámu dal egyptský muslimský bratr Sajjida Qutba (1906–1966), pákistánský myslitel Abú'l-A'lá Mawdúdího (1903–1979) a pro ší'itský islamismus ájatolláh Rúholláha Chomejníh (1900–1989). Díky těmto zakladatelům také existují rozdíly mezi sunnitským a ší'itským islamismem, který se od sebe liší především vnímáním duchovních autorit. (Brtnický, online, cit. 2013-11-08)

Islamismus, jakožto politické hnutí, má za cíl reislamizaci společnosti. Jeho program je proti rozlišování etiky, ekonomiky a politiky jako tří, na sobě nezávislých vrstev. Výsledek je sjednocení do jednoho komplexu, jehož základem je „boží zákon“. Výsledná platforma lze popsat ve čtyřech bodech:

- 1) suverénní vláda státu má být nahrazena vládou boží,
- 2) sociální rozdíly vytvořené kapitalismem, budou nahrazeny rovností,
- 3) muslimská společnost věřících bude sjednocena,
- 4) zrušit nezávislost politiky a ekonomiky na náboženství.

Tento program je považován za antimoderní a antizápadní. (Barša 2001)

Není se proto čemu divit, že se v literatuře islamismus setkává s velkou kritikou. Müller (2010, s. 27) srovnává islamismus s fašismem v jeho jednoduchosti a říká: „*Nelze být islamistou pouze na půl, stejně jako nelze být polovičním fašistou*“.

Lhořan (2011) se odvolává na postoj Miroslava Mareše, který je považován za předního českého odborníka na extremismus a terorismu. Mareš konstatuje, že pokud islamismus stojí o striktní nastolení práva šari'a, lze považovat tento postoj za projev extremismu.

Kropáček (2002) jako projev extremismu vnímá islámský řád, pokud je prosazován násilím a terorem. Islamismus má radikální i umírněnou podobu.

Radikální Islamismus

Podle Kropáčka (1999) radikálové usilují o ahistorický model islámského státu, tím se zásadně liší od islámu jako takového. Západ, svoboda myšlení, rovnost žen, ateisti, homosexuálové, ale také liberalismus, demokracie, sekularismus to jsou nepřátelé.

Islámští radikálové bojují proti všem a všemu co může oslabovat islám. Ať jsou to nevěřící či samotní muslimové, kteří tento „moderní“ svět přijali a tím se odvrátili od „ryzího“ islámu. (Mendel 1994)

Radikální islám je hrozba pro západ i Evropu, přesněji jeho totalitní ideologie. Dnešním radikálům nejde o změnu blízkovýchodních režimů či o převzetí moci v zemích původu, nýbrž o střed se západem. Jejich teroristické odnože mají za cíl komplikovat svou akčností život západním společnostem. Vědí, že nemohou Západ porazit. Proto je každá akce, která se jim zdaří, jejich vítězstvím. Tato válka, může trvat věky a žádný ústupek či snaha po domluvě ji nezastaví. Zároveň Müller (2005) stručně představuje příklady radikálních islamistických hnutí.

Muslimské bratrstvo

Jedná se o nejstarší islamistické a fundamentalistické hnutí sunnitského islámu vyžadující důsledné respektování boží jednosti a nedělitelnost náboženství a politiky. Odnože bratrstva se nacházejí v Sýrii, Jordánsku a také v Evropě.

Islámská fronta spásy

Její cílem je zavedení islámského státu.

Islámské ozbrojené skupiny

Alžírská radikální islamistická skupina chce svržení stávajícího režimu a zřízení islámského státu.

Hamás

Palestinská politická organizace, která odmítala vyjednávat a neuznávala právo Izraele na existenci kdekoliv v Palestině. (Müller 2005)

Všechna tato hnutí mají společný cíl. Prosadit, i za cenu násilí, islámský politický řád v podobě totalitní teokracie. Z tohoto je patrné, že hrozba radikálního islamismu a tím spojený terorismus se netýká pouze Západu a Evropy, ale zároveň je tu reálné nebezpečí vnitřní destabilizace v zemích arabského světa či středoasijských republik. (Ditrich, online, cit. 2013-09-27)

Na druhou stranu lze snad říci, alespoň jak Müller (2005) uvádí, že islamisté pochopili svůj chybný postoj k odmítání demokracie, který není v současném světě udržitelný. Objevují se i náznaky, že tento radikální politický směr se učí brát na milost modernitu, kterou nabízí globálně působící sdělovací prostředky. Právě díky globalizaci můžeme říci, že muslimské komunity žijí na každém koutku světa. Tímto končí tradiční islámské dělení světa na „domov islámu“ a „domov války“. Je milné očekávat, že muslimové přestanou reagovat na modernizaci a globalizaci světa, ovšem jakým způsobem záleží jenom na nich.

Umírněný islamismus

Umírněný islamismus je politická forma islámu, která je smířlivá s ostatními vírami. Mezi další charakteristické znaky patří neozbrojenost, politická liberálnost a sekularismus. (Heywood 2008)

Nositelé této podoby islamismu jsou muslimové reformní moderní liberální a s demokratickými hodnotami. Spor mezi umírněnými a radikálními muslimy Müller (2010, s. 74) popisuje, jako „civilizační válku“. Umírnění nepovažují za šťastné, když mluvčími islámu jsou osoby jako Zarkaví a Ládín. Politika z pohledu umírněného islamismu představuje nástroj, s jehož pomocí lze budovat a udržovat stát v duchu islámu a jeho šíření je nenásilné až misijní.

Jako příklad umírněného islamismu je Turecko. Politiku má založenou na islámských hodnotách, kterou doplňuje o sekularismus a demokracii. Je tam jakási ústavní forma islamismu. Turecko je považováno za dobrý příklad koexistence demokracie a islámu. Kropáček (2002) píše, že se neustále hledá správný způsob, jak ve

společnosti prosadit Boží vůli. Muslimové věří, že když se lidé podřídí Božímu řádu, mohou o svém životu rozhodovat v podobě „čistší“ demokracie, než jakou předvádí morálně vratká západní společnost.

Považuji za vhodné, abych zde ještě popsal možné rozdělení umírněných, fanatismu nepropadlých, islamistů. Ulč (online, cit. 2013-10-20) odkazuje na autory J. Muravchik a Ch. Szrom a jejich případovou studii, kde tyto islamisty rozdělují do čtyř skupin. První skupina jsou, nejpočetnější, muslimové, kteří v islámu vidí životní cestu. Jejich cílem je se modlit, postit se a jednou za život vykonat cestu do Mekky. Nemají žádný zájem se jakkoliv politicky projevat. Druhá symbolizuje režimy, jako jsou v Egyptě či Jordánsku. Západní svět vnímají jako štědrého sponzora. Třetí skupina, bohužel pro Evropský svět méně početná, se skládá z náboženských ale sekulárně a liberálně myslících muslimů. Tu poslední, čtvrtou, skupinu tvoří stoupenci islamismu, ale nekrvavého neteroristického s dostatečnou dávkou tolerance. Ovšem tuto poslední skupinu je dobré mít v hledáčku a prověřovat jejich umírněnost.

1.3 Islamofobie a její příčiny

Předsudky, strach, nenávisť, netolerance, diskriminace k islámu a muslimům. To vše lze chápat pod islamofobií. I když se fobie k islámu a jeho projevům objevovala daleko dříve, za důležitý mezník je považován teroristický útok 11. září 2001 na světové obchodní centrum v New Yorku, které vyvolalo strach z islámu jakožto představitele „teroristického náboženství“. Příčiny islamofobie ovšem nevycházejí pouze z hrozby terorismu. Dalším z mnoha důvodů je narůstající přistěhovalectví muslimů do Evropy. Evropané se obávají, že dosavadní muslimská menšina se stane většinou, a tím se změní tvář a charakter Evropy jako takové. (Čejka, online, cit. 2013-11-13)

Pavlíková (2012) píše o celoevropské fobii, která je živena médii, internetem a sociálními sítěmi. Islám a jeho negativa jsou zde skloňovány v mnoha pádech a to především jednostranně s cílem poukázat na potenciální hrozbu v podobě terorismu. Tyto stereotypy spojené s neznalostí muslimského prostředí nemohou nikoho nechat klidným, a to je cílem. Živit a šířit strach ve společnosti.

Dle mého názoru, příčiny této fobie dostatečně vystihl Melichárek (2011), který píše o téměř nulové snaze lidí si zjistit dostatečné informace a fakta o islámu. Skutečnost je taková, že se ve společnosti tvoří předsudky vycházející z neúplných

informací prezentující médií a filmy. Lidé se totiž nebojí islámu, ale své, často fiktivní, představy.

Mendel aj. (2007) naopak vidí příčiny islamofobie 21. století především v novinářích a politických strukturách, jež tento postoj považují za nástroj k svému ideologickému vymezení. Tato skutečnost se projevuje jak v publicistice, tak i ve vnitřní a zahraniční politice.

Mnohdy je těžké rozlišit tvrdou kritiku islámu od islamofobního projevu obsahující znaky rasismu, xenofobie či antisemitismu. V knize *Islám a Západ* Kropáček (2002) prezentuje nástroj pro rozlišení těchto rozdílných projevů. Tato pomůcka byla převzata ze studie *Islamophobia – a Challenge for Us All* (1997). Metodu je možné vyzkoušet např. na webových stránkách zabývajících se kritizováním islámu. Pomocná tabulka dělí názory na islám na uzavřené (společně vytvářejí charakteristiku islamofobie) a otevřené. Tabulku uvádím tak, jak byla uvedena od Kropáčka (příloha A). V příloze uvádím co je a co není islamofobie v kategorii „uzavřených otázek“. Toto tvrzení z dané tabulky lze označit za islamofobní:

1. na islám je nahlíženo jako na monolitické, statické a nepřizpůsobivé náboženství,
2. islám je brán jako oddělené náboženství, které nesdílí hodnoty s ostatními kulturami, není jimi ovlivněn, ani je neovlivňuje,
3. na islám je pohlíženo jako na něco primitivnějšího vůči západní kultuře, co je zároveň barbarské, iracionální, primitivní a sexistické,
4. islám má násilný a agresivní charakter, podporuje terorismus a „střet civilizací“,
5. islám je využíván jako politická ideologie a k dosažení vojenských cílů,
6. západní kritika islámu je muslimy odmítána,
7. nedůvěra k islámu je využívána pro diskriminační a vylučovací praktiky vůči muslimům a pro jejich vyloučení z většinové společnosti,
8. odpor vůči islámu je považován za přirozený a normální.

Díky všeobecně známému postoji muslimů jako je např. neztotožnění se s mezinárodně uznávanými standardy v oblasti lidských práv, postavení žen či postoje k jiným náboženským tradicím, jsou důvody pro jistou fobii. Je nutné rozlišovat mezi svobodným, ale objektivně kritickým projevem a mezi otevřenou nenávistí v podobě rasismu, xenofobie a islamofobie. Tuto podobu je dobré odmítnout. Protože nenávist, plodí další nenávist. A druhou skutečností je, že pokud se takto vyjadřuje jedna strana, má toto právo i strana druhá. (Kropáček 2002)

2 PROJEVY ISLAMISMU A ISLAMOFOBIE V EVROPSKÉ UNII

Na začátek považuji za vhodné se stručně zmínit o Evropské unii (dále jen EU). Její hlavní myšlenkou je víra, že bez ohledu na historii, kulturu, jazykové a náboženské rozdíly je Evropa jedno velké společenství. Tedy politická organizace, založená na mezivládní spolupráci a nadstátnosti. (Heywood 2008). Už z této hlavní evropské myšlenky lze odvodit, v čem bude mít politický islám vždy nesoulad. Neuznává náboženské rozdíly, ohlíží se na historii, kterou považuje za základní kámen islámského státu a jediná přijatelná forma státu je pod boží nadvládou.

Dnešní počty muslimů v Evropě se odhadují na deset až patnáct miliónů. Islám v Evropě představuje nepřehlédnutelný fenomén. Melichárek (2011, s. 29) islám v Evropě označuje jako „euroislám“. Jedná se o evropskou variantu islámu, která má vytvořit takovou verzi islámu, jenž bude slučitelná s evropskými podmínkami.

Islamismus, hlavně po politické stránce, je vnímán jako ohrožení. Muslimové, i když jsou v menšině, jsou k liberálním hodnotám vlažní a radikální islamisté liberální hodnoty přímo zuřivě odmítají. (Joch In: Chmaitillová a Kuras 2006)

Müller (2010) poukazuje na to, že islamistické skupiny si plně uvědomují, že EU je skvělým místem pro šíření této politické ideologie a tato misijní činnost jim jde zde mnohem lépe, nežli v muslimských zemích. Plně využívají svobody slova a svobody vyznání.

Mezi typický projev islamismu, který charakterizuje hlavní myšlenku tohoto směru, je tvrdý a nekompromisně odmítavý postoj k západu. Denny (1998, s. 49) toto dogma přirovnává k „náboženské povinnosti“, tedy k určité formě svaté války. Dá se říci, že veškeré projevy islamismu jsou reakcí na modernost, myšlení, životní postoje a styl západních zemí. S rostoucími protizápadními postoji islámu jdou ruku v ruce stupňující se obavy západu z islámské hrozby. Ty vyvolává hlavně muslimský extremismus.

Díky těmto extrémistickým formám islámu, se na toto náboženství pohlíží jako na zdroj šíření jaderných zbraní, terorismu a v Evropě i jako na zdroj nechtěných přistěhovalců. Tyto obavy sdílí jak veřejnost, tak i politikové. Ti mnohdy nevybíravým, a to především v předvolebním vystoupení, tuto fobii přikrmují o své vlastní předsudky. (Huntington 2001)

Problém Evropy je, jak popisuje Pojar (In: Chmaitilliová a Kuras 2006), že islamismus má hlavně ideologickou podobu. Je radikální a utopický. Některé evropské státy se domnívají, že zvýšením humanitární pomoci a sociálních dávek, tyto problémy s islamismem vymizí a nastane harmonie. Ovšem to je milná domněnka, která neřeší cíl, jenž si radikální islamisté uložili.

Müller píše: *„Islám v Evropě se může stát přínosem jen za předpokladu, že to bude islám demokratický, snášenlivý a svobodomyšlný. Jiný islám, zejména pak ten, který zastánci islamismu mění v ideologii dobývání, musí být jasně a důrazně odmítnut. Aby se z evropských muslimů nestala tyranská menšina, je třeba, aby společnost a její politická reprezentace neponechávaly muslimy s jejich specifickými potížemi sobě samým a aby soustavně aktivovaly všechny dostupné výchovné, vzdělávací a zákonné nástroje nejen proti diskriminaci, ale také a především na obranu demokracie, rovnosti občanů před zákonem, na obranu individuální svobody a práva na kritiku.“* (In: Chmaitilliová a Kuras 2006, s. 23)

2.1 Projevy islamismu a islamofobie ve vybraných zemích EU

V této podkapitole se zaměřím na „praktické“ ukázky projevů islamismu a případné islamofobie v některých zemích EU. Již výše jsem popsal co je islamismus, jak se projevuje a jaké má cíle, rovněž jsem zmínil příčiny fobie z islámu. Největším zdrojem informací v této oblasti jsou média. Média, internet a sociální sítě jsou největším šířitelem jak islámu, jakožto náboženství, tak i jeho různých proudů, jako je islamismus. Výsledkem je neobjektivnost a demagogie, která se prezentuje xenofobií, rasismem, antisemitismem, extremismem a v případě islámu i islamofobií. Ovšem pravdou je, bez ohledu na objektivnost médií, že islamismus existuje a jeho projevy jsou zjevné a často agresivní, nepříjemné. Také je pravda, že v zemích s větším počtem

muslimů, i když jsou neustále v menšině, jsou tyto projevy intenzivnější, nežli například u nás v Česku.

Jako příklady zemí můžu uvést třeba Francii, kde dnes muslimové tvoří druhou největší náboženskou obec. (Denny 1998) Jak uvádí Müller (2005), lze říci, že obliba islámu ve Francii v posledním desetiletí roste a to tak, že se počet muslimů odhaduje kolem 5 milionů. Na podobných počtech se shoduje i Kropáček (1999) a jako další příklady popisuje stav ve Velké Británii, kde se odhaduje kolem 1,7 milionů muslimů a již přes 1000 modliteben. Dokonce zde v některých obcích byli muslimové zvoleni do zastupitelstev. V Německu je prokázáno, že část imigrantů podléhá propagandě radikálních stoupců islamismu a může se zaplést do sítí mezinárodního terorismu. Německá početná muslimská komunita vznikla příchodem gastarbaitů (přistěhovalců za práci) hlavně z Turecka. Berlín je dokonce vtípně považován za třetí největší město Turecka. Celkově se na území Německa pohybuje okolo 2,7 milionů muslimů. Nizozemsko má 700 tisíc muslimů, kteří v této zemi mají svůj tisk, televizní pořady či rozhlas. Od roku 1986 je zde islám státem uznané náboženství.

Jak už jsem uvedl výše, největším zdrojem projevů islamismu a případné fobie z islámu jsou média a internet. Proto považuji za vhodné zde uvést několik příkladných článků, z nichž islamismus přímo srší.

V Německu, na Frankfurtském letišti, zaútočil islamistický fanatik na americké vojáky. Čin, při kterém dva muže zabil a dva vážně zranil, se považuje za první islamistický útok na německé půdě. Muž pocházel z Kosova. Na vojáky zaútočil z důvodu, že to byli příslušníci jednotky ISAF působící v Afganistánu. Dle žalobce byl muž pod vlivem islámských radikálů. Potvrzuje to fakt, že v jeho bytě bylo nalezeno mnoho textů od islámských radikálů, knihy Usáma bin Ládina a přednášky ideologů Al Kájdy. (Český rozhlas, online, cit. 2014-01-20)

Německo vypovědělo ze země islamistického kazatele za hlásání nenávistných tezí. Důvodem jsou štvavé prohlášení, jako např. potřeba tresti smrti pro homosexuály. Účastníci shromáždění v centru města naslouchali kázání přísně rozdělení na muže a ženy, mnohé z žen měly muslimský šátek. Toto vyhoštění je rázným opatřením před dalšími, podobnými projevy, islamistické ideologie. (ČT24, online, cit. 2014-02-04)

Dva islamisti nigerijského původu zavraždili britského vojáka v ulici Londýna. Tato vražda šokovala Británii nejen brutalitou, ale i celkovým přístupem obou obžalovaných. Michael Adebolajo a Michael Adebowale totiž po činu neutekli, ba naopak. Mluvili s novináři o pomstě britským vojákům za operace v muslimských zemích. Označili se za "Alláhovy vojáky" a jakoukoli vinu odmítli. Tvrdily, že pouze poslechly příkaz Alláha. Krátce po vraždě vyšly do ulic desítky příznivců britské antiislamistické *Ligy na obranu Anglie*. V nočních hodinách pak došlo ke dvěma žhářským útokům na mešity. (ČT24, online, cit. 2014-02-04)

Francouzská policie zadržela radikální islamisty, kteří plánovali teroristický útok ve Francii. Tato skupina měla v držení dost chemikálií pro výrobu trhaviny. Také měli nabírat další „džihádisty“. Zadržení radikálové podle policie patřili k nejnebezpečnější teroristické skupině ve Francii od roku 1995. (ČT24, online, cit. 2014-01-07)

Skupinka radikálních islamistů údajně připravovala atentáty proti nizozemským politikům a plánovala zničit výbuchem úřední budovu. Oznamila to nizozemská televize s odvoláním na informaci zpravodajské služby. Hlavní postavou byl devatenáctiletý chlapec, který byl podezřelý z udržování kontaktů s islamistickou buňkou Hofstad. (IHNET, online, cit. 2014-01-07)

Ve Švédsku narůstají vandalské útoky proti mešitám i incidenty v ulicích. Situace se dostala do stavu, kdy si muslimové stěžují, že mají strach jít do mešity a naopak Švédové, se bojí chodit kolem imigrantských zón. Obě strany se přitom shodují na tom, že je jen otázkou času kdy, kde a kdo bude opět zabit. Švédská vláda problém řeší tak, že dala islamistům peníze na bezpečnostní studie. (online, cit. 2014-02-04)

Projevy radikální muslimské organizace *Sharia4Belgium*, jenž se nechala slyšet, že svrhne krále a nastolí v Belgii vládu islámského práva šarí‘a, je typickým projevem islamismu. I když se jedná o extrémní požadavky extremistů a většina obyvatel Belgie nemá s muslimskými obyvateli země problémy, úřady začínají brát hrozbu radikálního islamismu vážněji. (Kubíková, online, cit. 2013-11-23)

Takových článků na internetu je mnoho. Všechny mají ale jedno společné: agresi, konflikty, nespokojenost, demonstrace, protesty a násilí islamistů v hostitelských

zemích. Není se proto čemu divit, že z takové prezentace islámské ideologie vznikne snadno islamofobie. Tuto fobii prezentuje mnoho webových stránek. Já zde nebudu popisovat články, které lze nalézt na těchto stránkách, neboť těchto textů je mnoho. Snad jen typickým příkladem islamofobního webu uvedu eurabia.cz, pravdaoislamu.cz či youtube.com, které obsahuje nespočet videí a projevů islamofobního charakteru.

2.2 Projevy islamismu a islamofobie v České republice

Na začátek je třeba říci, že islamismus se v České republice (dále jen ČR) začal vyskytovat od pádu komunistického režimu, kdy zde našli útočiště saúdskoarabsí „agenti“ a začali ovlivňovat především muslimské studenty politickým islámem. Abychom mohli objektivně hovořit o islamismu v ČR, je nutné znát stav a zázemí stoupců islámu na našem území. Lhoťan (2011) uvádí, že se k islámu hlásí kolem 3600 občanů ovšem odhadovaný počet je kolem 10000 až 20000. Stejně počty prezentoval i Ostřanský (online, cit. 2013-11-20) na Mezinárodní konferenci na téma *Islamofobie v ČR a Evropě* a dodává, že přesná čísla neexistují.

Melichárek (2011) rozděluje muslimskou komunitu na české konvertity, cizince s českým občanstvím (především studenti, kteří se zde usadili), cizince bez českého občanství (mají trvalý či dlouhodobý pobyt) a žadatele o politický azyl. Z těchto skutečností můžeme usoudit, že projevy islamismu a islamofobie nebudou tak markantní jako v zemích s větší muslimskou přítomností.

Islamismus v ČR je málo prozkoumané téma. Lhoťan (2011) tento fakt přisuzuje několika důvodům. Zaprvé vidí neschopnost přesně označit co islamismus je. Za druhé, není možnost nezasevěným proniknout do struktur muslimských organizací, které mohou nepozorovatelně propagovat názory a postoje s projevem extremismu, netolerance a islamismu. A za třetí, stát se o toto odhalení ani nesnaží. Možná ze strachu, že by přišel o správný příklad „umírněného islamismu“. Projevy islamismu vycházejí z islámských nadací, kde je snaha propagovat politický islám. Cílovou skupinou těchto organizací, jsou většinou uprchlíci přicházející do České republiky. Členové těchto organizací, osobně kontaktují tyto uprchlíky v táborech a obdarovávají je svými názory a postoji, které zároveň dostanou písemně ve formě brožury psané v rodném jazyce. Dalším možným projevem islamismu může být „nevinná“ přednáška pro veřejnost či střední školy. Přesněji její obsah. Pod tématy jako jsou

„multikulturalismus“ či „boj proti předsudkům“ školící může používat znaky typické pro islámskou ideologii.

Postoje k islámu případně i míra islamofobie by měla vycházet z toho, jak se projevují muslimové na veřejnosti. Dle Mendela aj. (2007), je česká islamofobie založená na lžích se snahou vnášet do veřejnosti neklid a strach, které vycházejí z neznalosti problému. Přijaté postoje některých, ideologicky vyhraněných, organizací a jejich aktivistů tento strach z islámu dále prohlubují. Typické je také filozofování o některých kulturních a sociálních odlišnostech, které neodpovídají českým zvyklostem dokonce i legislativě. Za projev islamofobie můžeme označit negativní postoje k dalším výstavbám mešit, či neuznání islámu jako oficiálního náboženství. Smutné je, když se islamofobní formulace dostanou do učebnice základních či středních škol. Autoři ve své knize uvádějí několik příkladů z učebnic zeměpisu a občanské výchovy. Dále nastiňují hlavní příčiny islamofobie v ČR. Je zjevné, že fobie nevychází z osobní zkušenosti s muslimskou komunitou, s pouličním radikalismem nebo snad z jinakosti muslima jako takového, ale ze sledování zpráv v některých sdělovacích prostředcích. Tam se totiž dovídáme o útocích v Evropě, problémech ve Francii s nošením muslimského šátku nebo o situaci v Iráku, Afganistánu a dalších muslimských zemích. Kdyby se snad někdo náhodou neúčastnil televizních zpráv, je tu další možnost v podobě internetu, kde se to negativními projevy v podobě islamofobie jenom hemží.

O těchto islamofobních projevech Pavlíková (2012) píše, jako o mediálních stereotypech. Důležitou roli hraje naše neznalost základů islámu, převažující ateismus, česká rezervovanost a média tyto faktory každý den okořeňují svoji „objektivností“. I přesto, podle Pavlíkové, je možné postoj k muslimům nazvat za tolerantní.

I přesto, že náš stát nemá zatím žádné problémy s muslimy ani s islámským terorismem, Klaus (In: Chmaitillová a Kuras 2006) apeluje na nesprávné tvrzení, že se islamizace České republiky netýká.

Stručně řečeno, projevy islamismu jsou skryté a vyskytují se především ve formě brožurek či internetovými stránkami spravovanými muslimy. Taktéž islamofobie, ne že by neexistovala, ale projevuje se v ČR prozatím neagresivně a je založená na určité dávce tolerance. Zdrojem těchto projevů jsou hlavně média, sociální sítě a nepravdivé projevy některých organizací s vyhraněnou ideologií.

Pro bezproblémové soužití českých muslimů s většinovou společností je důležité se islámem a islamismem podrobněji zabývat, protože naše republika se nevyhne kontaktu s tímto náboženstvím. Na druhou stranu se autoři přiklánějí k názoru, že ještě dlouhou dobu budeme plnit roli tranzitní země, která bude přestupnou stanicí, jak se dostat do Německa, Nizozemska a dalších zemí, kde jsou podmínky pro muslimské imigranty příznivější. (Mendel aj. 2007)

2. 3 Opatření v EU vůči islamismu a islamofobii

Evropská unie se potýká s islamismem dnes a denně. Již před mnoha lety EU potvrdila, že je nutnost s „umírněnými islamisty“ vést dialog a ty radikální jasně odmítnout a separovat. Pavlíková (2012) vidí problémy v neschopnosti integrovat příchozí migranty, kteří mají své zvyky a náboženské tradice, do multikulturního prostředí, které doposud není politicky a ideologicky zvládnuté. Další pravdou je, že islamismus představuje, především díky 11.září 2001 a demagogií médií, možnou hrozbu v podobě extremismu a terorismu. Jak píše Müller (2005) dalším důvodem proč je nutné přijmout opatření před islamismem je to, že počet muslimů neustále roste a v zemích politické demokracie, sekularismu a svobody projevu se jim náramně daří.

EU proti islamismu jako takovému nikterak nevystupuje. Veřejné islamistické výstupy buď ignoruje, nebo je označuje za projevy extrémistické menšiny. Islamisté v celosvětovém měřítku jsou vnímáni, jako potencionální hrozba terorismu s extrémistickým podtextem. Zatím se EU s tímto problémem vyrovnává tak, že se snaží vytvářet různé strategie. Cíl je bojovat proti extremismu, terorismu, xenofobii a pokusit se o změnu v azylové a migrační politice zaměřenou na integraci cizinců. (Müller 2005)

Vůči těmto skutečnostem na úrovni EU bylo vytvořeno mnoho dokumentů. Jedním z důležitých dokumentů, který vydala Evropská rada, je Strategie vnitřní bezpečnosti EU. Zde se mimo jiné uvádějí klíčové prvky pro vnitřní bezpečnost EU k zvládnutí nejen kulturních rozdílů. Apeluje se na dialog zahrnující toleranci, respekt, integraci, sociální začlenění, svobodu projevu a společný boj proti diskriminaci. (Generální sekretariát Rady, online, cit. 2013-10-27)

Evropský parlament a Rada evropské unie (online, cit. 2014-02-02) vydala nařízení č. 1638/2006 s výpisem svých cílů. Toto relativně obsáhlé nařízení obsahuje i

dva body, kterými se tyto instituce zavazují k podpoře politického dialogu, reforem a k podpoře multikulturního dialogu.

Také je tu Evropská rada se svým Stockholmským programem, běžícím již od roku 2010. Cílem je otevřená a bezpečná Evropa, jenž má sloužit svým občanům a chránit je. Mimo jiné se zabývá, jak posílením migrační politiky, tak prevencí terorismu, rasismu či xenofobií. (Evropská rada, online, cit. 2013-11-05)

Dále vznikla Agentura pro základní práva, která nahradila dřívější Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie. Středisko během svého fungování v období 1997-2007 poskytovalo členským státům objektivní, spolehlivé a srovnatelné informace a údaje o rasismu, xenofobii a antisemitismu v EU. Úkolem bylo pomáhat Unii a jejím členským státům činit opatření nebo rozhodovat o postupech proti rasismu a xenofobii. Analyzovalo vývoj, příčiny, následky i vlivy těchto projevů. Nynější Agentura pro základní práva se sídlem ve Vídni navazuje na výsledky tohoto střediska a dále rozšiřuje svou působnost. (Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie, online, cit. 2014-01-11)

Dále uvádím, ne méně důležitou, Strategii EU pro boj proti radikalizaci a náboru. Proti radikalizaci se postupuje v souladu s touto strategií již od roku 2005. Obsahuje normy a opatření, která mají za cíl především prevenci radikalizace a náboru potencionálních teroristů, která jsou shrnuta do tří skupin:

1. narušení aktivit jednotlivců a sítí, které lidi nabádají k terorismu,
2. zajištění toho, aby většinové názory zaznívaly hlasitěji než názory extrémistické,
3. silnější podpora bezpečnosti, spravedlnosti, demokracie a příležitosti pro všechny. (Rada Evropské Unie, online, cit. 2014-02-05)

Kromě aktivit proti terorismu, extremismu či diskriminaci je druhou relevantní oblastí vývoje na úrovni EU oblast integrace. Haagský program (online, cit. 2013-11-09), přijatý Radou Evropy v roce 2004, představuje soubor společných základních zásad pro integraci přistěhovalců. Je zde snaha o vyvinutí ukazatelů a hodnotících způsobů integrace přistěhovalců, aby bylo zjevné, jestli se integrace daří či nikoli.

Rada Evropy zde hraje důležitou roli, a proto následně zmíním její hlavní cíle. Jsou to:

1. chránit lidská práva, právní stát a pluralitní demokracii,
2. podporovat rozvoj evropské kulturní identity a různorodosti,
3. hledat řešení problémů evropské společnosti (diskriminace menšin, xenofobie, nesnášenlivost, ochrana životního prostředí, klonování lidí, AIDS, drogy, organizovaný zločin atd.),
4. pomáhat upevňovat demokratickou stabilitu v Evropě prostřednictvím podpory politických, legislativních a ústavních reforem.

Nad rámec těchto 4 pilířů Rada Evropy pokrývá i všechny důležité otázky, kterými se evropská společnost zabývá. (online, cit. 2014-02-05)

Jako poslední bych zde uvedl tiskovou zprávu Evropské komise ze dne 15. ledna 2014, ve které prezentuje svých 10 oblastí, ve kterých by se měli členské státy zaměřit na extremismus. Těchto 10 doporučení je výsledkem dvouleté práce v rámci sítě zvyšování povědomí o radikalizaci, která byla zřízena v roce 2011 a sdružuje 700 odborníků z celé Evropy. Těmito opatřeními jsou:

Vývoj komplexních vnitrostátních strategií

Cílem je vytvoření vhodných rámců, jejichž součástí budou nevládní organizace, bezpečnostní služby a odborníci na danou oblast.

Vytvoření evropského znalostního centra

Bude poskytovat podněty evropským, národním a místním tvůrcům politiky a koordinovat iniciativy v oblasti prevence uvnitř EU. V návaznosti na výsledky práce sítě pro zvyšování povědomí o radikalizaci s cílem posílit její úlohu a zajistit, aby dokázala na požádání poskytovat členským státům praktické poradenství.

Příprava a zprostředkování školení

Toto školení bude pro osoby, které pracují s ohroženými skupinami nebo jednotlivci. Jsou to pracovníci donucovacích orgánů, vězeňské služby, sociální, pedagogičtí, či zdravotní pracovníci, kterým školení pomůže lépe porozumět procesu radikalizace a reagovat na ni.

Poskytování podpůrných programů zaměřené na členy k vystoupení z extremistických skupin

Pro tuto činnost je nejvhodnější spolupráce mezi několika stranami z různých oblastí, a to zejména mezi rodinami a členy blízkým násilným extremistům.

Užší spolupráce s občanskou společností a soukromým sektorem s cílem řešit on-line problémy

Dostupnost materiálu s extremistickou propagandou je především přes internet. Cílem není pouze zakázat nebo odstranit tyto materiály ale také vytvořit sdělení opačného rázu a tím demaskovat extrémistickou rétoriku.

Zvýšit sebevědomí obětí

Oběti jsou účinným nástrojem k prevenci a deradikalizaci. Je důležité tyto oběti podporovat a pomoci jim prezentovat jejich zkušenosti s extrémisty.

Podpora kritického uvažování mladých lidí o extremistických sděleních

Evropská komise považuje za dobré podporovat kritiku mladých lidí zaměřenou na extremistickou propagandu.

Posílit výzkum v oblasti radikalizace

Finanční prostředky EU budou i nadále poskytovány za účelem zjištění jak a proč se lidé radikalizují či deradikalizují a jakou roli v tom hraje na příklad ideologie techniky internetového náboru a životní vzory.

Bližší spolupráce s partnerskými zeměmi mimo EU

Komise EU bude i nadále spolupracovat se třetími zeměmi na prevenci radikalizace, a to prostřednictvím využití finančních prostředků EU na školení nebo podporu médií a jiných základních iniciativ v oblasti prevence.

Sbírka přístupů a praktik pro prevenci a boj proti radikalizaci

Tato sbírka představuje soubor 8 přístupů osob působících v oblasti prevence radikalizace, přičemž každý z nich je ilustrován řadou vybraných praktik a projektů. Účelem této sbírky je dále podpořit opatření navržená ve sdělení. (online, cit. 2014-02-05)

Jestli tyto opatření vyřeší otázky islamismu a jeho potencionální hrozbu pro EU, jakožto multikulturální společenství, ukáže čas. Müller (2005) zmiňuje, že se zatím každý stát s touto skutečností vypořádává po svém, dle akutnosti v daném státě. Někteří vsadily na multikulturalismus, jako např. Velká Británie či Nizozemsko a nechávají muslimy bez dohledu. Francie zase vsadila na republikánskou a občanskou asimilaci a snaží se je usměrňovat. Oba systémy zatím selhávají. Evropa musí formulovat svou náboženskou politiku s tím, že bude muset vzít v úvahu svou náboženskou historii a z typického islámu se pokusit vytvořit harmonický a nenásilný „euroislám“.

3 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ VZTAHU ČESKÉ VEŘEJNOSTI K ISLAMISMU A ISLAMOFOBII

Cíl empirického šetření

Hlavním cílem tohoto empirického šetření je zjistit postoje české veřejnosti k islamismu a islamofobii. Jelikož, jsem vojákem z povolání Armády České republiky (dále jen AČR), rozhodnul jsem se českou veřejnost specifikovat a vymezit z ní skupinu vojáků z povolání. Na základě tohoto rozhodnutí jsem vytvořil dotazník, jehož otázky byly zaměřené na vztah českých vojáků k islamismu a islamofobii na území ČR. Domnívám se, že toto geografické vymezení a specifčnost respondentů pomůže k zodpovědnějším a snad i objektivnějším, odpovědím. Vztah k islamismu a islamofobii jsem se pokusil ověřit či vyvrátit na základě vytvořených hypotéz. Dotazovat se respondentů budu pomocí dotazníku v tištěné podobě.

Hypotézy

- H1:** Více jak polovina vojáků z oslovené skupiny rozlišuje mezi pojmy islám a islamismus.
- H2:** Více jak polovina vojáků, kteří správně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus budou mít spíše pozitivní nebo neutrální vztah k Islámu.
- H3:** Více jak polovina dotázaných vojáků, se o islámské náboženství a jeho různých formách dovídá hlavně z médií.
- H4:** Vojáci, jejichž hlavním zdrojem informací o islámském náboženství byli média, internet a sociální sítě a přitom správně rozlišovali mezi pojmy islám a islamismus budou vnímat islamismus jako potenciální hrozbu pro bezpečnost v ČR.

Výzkumné úkoly

1. vytvořit dotazník
2. zjistit kolik vojáků z výzkumné skupiny dovede správně rozlišovat mezi pojmy islám a islamismus
3. zjistit kolik vojáků z výzkumné skupiny správně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus mají pozitivní či neutrální vztah k islámu.
4. kolik vojáků z výzkumné skupiny, jejichž hlavním zdrojem informací jsou media, internet a sociální sítě a přitom správně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus, vnímají islamismus, jako potenciální hrozbu pro bezpečnost ČR.

3. 2 Příprava dotazníku a výběr vzorku české populace

Výběr vzorku

Testovaný soubor byl vytvořen na základě záměrného výběru. Tento vzorek české populace tvoří pouze vojáci z povolání AČR, kteří, dle mého názoru, jsou velice specifickou a zajímavou skupinou. U tohoto vybraného vzorku se dá předpokládat, že byl připravován či dokonce absolvoval zahraniční misi v islámských zemích. Dá se tedy očekávat, že o problematice islamismu a případné fobie má tato skupina alespoň teoretický základ. Tito vojáci jsou příslušníci jak bojových, tak i logistických útvarů. Vycházel jsem tedy z předpokladu, že téměř každý voják byl proškolen seminářem o islámském náboženství ať už v rámci prevence extremismu či sociálně nežádoucích jevů v AČR.

Příprava dotazníku

K ověření stanovených hypotéz jsem vytvořil dotazník. Dotazník obsahuje 4 uzavřené otázky a 1 otevřenou. Zaměřuje se především na vnímání rozdílů mezi pojmy islám a islamismus a také na vztah vybraného vzorku k těmto pojmům. (viz. Příloha B). Sběr dat proběhl od 1. 12. 2013 do 31. 1. 2014. Dotazník byl rozeslán v tištěné podobě na 5 vojenských útvarů. Tyto dotazníky byly vojákům k dispozici, již v zmíněném termínu a byli vyplněny na základě dobrovolnosti. Bylo rozesláno 150 dotazníků, z nichž se vrátilo 120. Návratnost tedy činila 80%. Snažil jsem se vytvořit dotazník se čtyřmi jasnými otázkami s možností označení jedné odpovědi. Otázka č. 5

(viz. Příloha B), byla otevřeného typu, kde se respondent může písemně vyjádřit. Tato otázka nekoresponduje s žádnou hypotézou a slouží pouze jako zajímavost projevů případné islamofobie. Na závěr bych chtěl upozornit, že tento dotazník je nestandardizovaný.

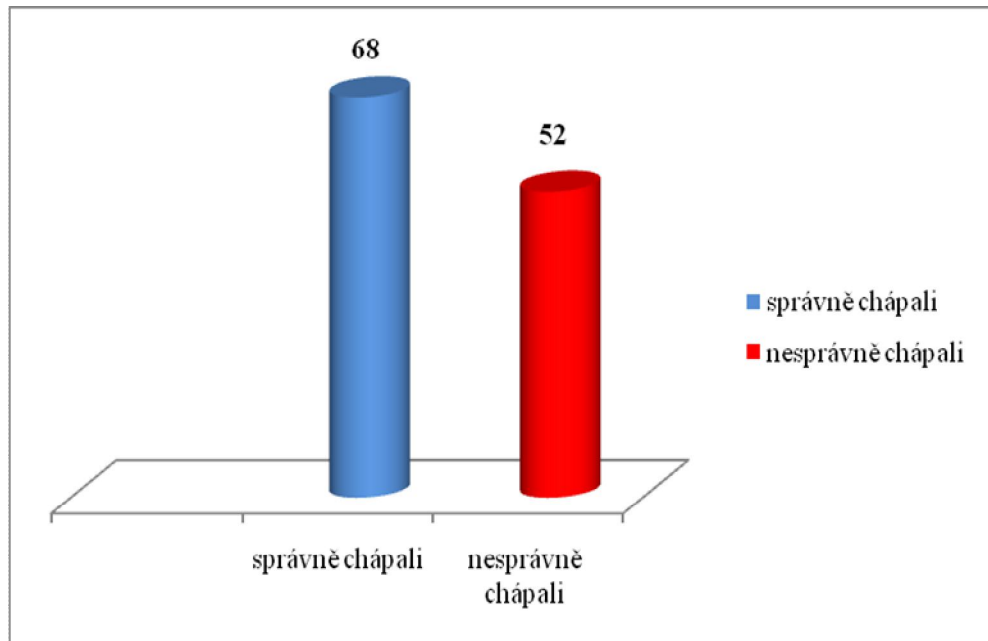
3. 2 Vyhodnocení a prezentace výsledků dotazníkového šetření

Jako první jsem ověřoval hypotézu H1, která zní:

Více jak polovina vojáků z oslovené skupiny rozlišuje mezi pojmy islám a islamismus.

Otázka, která měla potvrdit či vyvrátit moji hypotézu zněla: *Jak chápete pojem islamismus?* Na tuto uzavřenou otázku, odpovědělo, ze 120 dotázaných, správně 68 respondentů (viz. Graf 1). Tudíž se potvrdila hypotéza, že víc jak polovina dotázaných tento pojem správně rozlišuje od islámu, jakožto pouhého vyznávání víry. Domnívám se, že na správnost chápání tohoto pojmu má určitý vliv právě odborné semináře a školení v rámci přípravy vojáků do zahraničních misí. I když se má hypotéza potvrdila, není tento výsledek nikterak výrazný. O tento těsný výsledek se mohlo zasloužit více faktorů. Je možné, že vojákům nebyl islamismus, jako politická ideologie, dostatečně vysvětlen. Také je možné, že nemusela být jednoznačně stanovena možnost odpovědi v dotazníku, která by dostatečně vymezila tento pojem. Tento těsný výsledek může být chápán jako fakt, na který poukazuje více autorů zabývajících se islámskou problematikou, a to, že dostatečně vymezit a chápat pojem islamismus, je velice obtížné. Vycházím především z tvrzení Lukáše Lhořana (2011).

Graf 1: Porozumění pojmu islamismus

Zdroj: autor práce

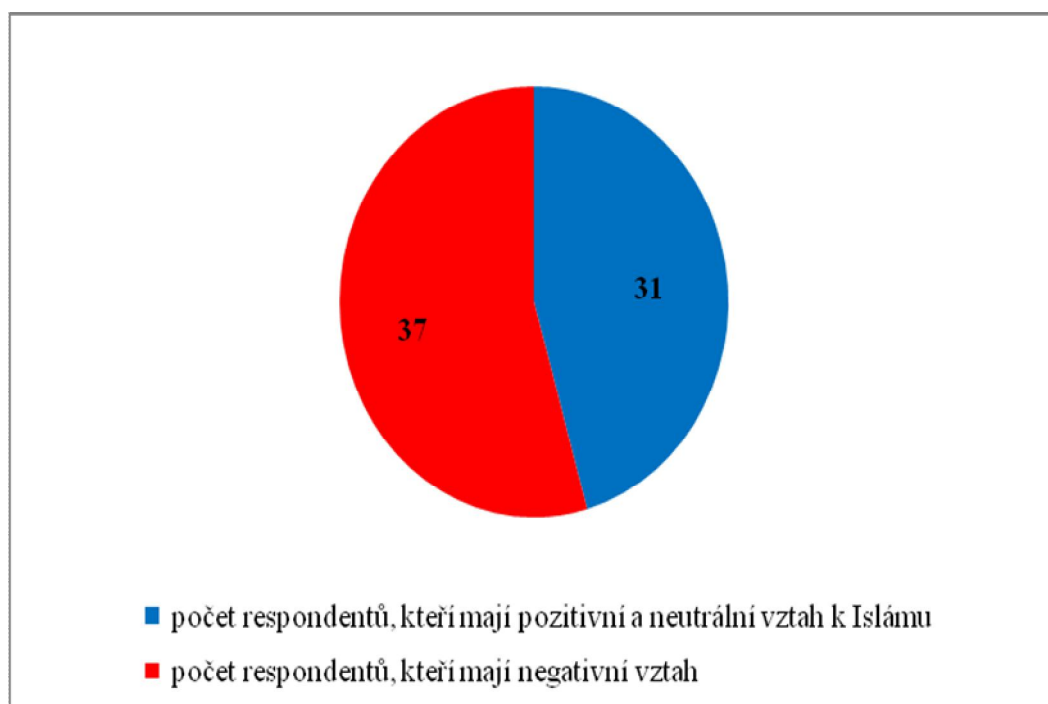
Dále jsem ověřoval hypotézu H2:

Více jak polovina vojáků, kteří správně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus budou mít spíše pozitivní nebo neutrální vztah k Islámu.

Tuto hypotézu ověřovala či vyvracela otázka v dotazníku č. 4 (viz. Příloha B). *Jaký máte vztah k Islámu v ČR?* Tato hypotéza se nepotvrdila. Z 68 respondentů, kteří správně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus, je 37 respondentů, kteří islám vnímají negativně. (viz. Graf 2) I přesto, že islám je především vyznávání boží víry a představuje jedno z monoteistických náboženství. Neutrální či pozitivní vnímání má pouze 31 dotazovaných. Je to velice těsný výsledek. Musím ovšem říci, že tato získaná data nebyla podrobena statistické zkoušce významnosti. Lze tedy předpokládat, že i při tak nízkém rozdílu tento výsledek není statisticky významný. Ovšem to nebrání tomu, abychom se zamysleli nad důvody takového výsledku. Jednou z příčin můžou být osobní zkušenosti respondentů s tímto náboženstvím. Z tohoto lze předvídat, že možné

zkušenosti jsou především negativní. Druhým faktorem, který v tomto výsledku může hrát významnou roli, je zdroj informací ze kterých se o islámu a islamismu dozvídáme. Také lze vzít v úvahu skutečnost, že čeští občané, v tomto případě oslovený vzorek vojáků, jsou především ateisté. Proto přistupují k tomuto náboženství negativně a nelze potvrdit ani vyvrátit jestli by stejně negativně vnímali i ostatní náboženství. V neposlední řadě je také nutné počítat s tím, že otázka v dotazníku byla nevhodně formulovaná či respondenty špatně vnímána. Např. mé použití slova „vztah“. Toto slovo by mohl každý vnímat jinak. Možná by bylo dobré tuto otázku předložit respondentům ve formě otevřené odpovědi.

**Graf 2: Vztah respondentů, kteří správně odpověděli v dotazníku na otázku číslo 1
Islámu**

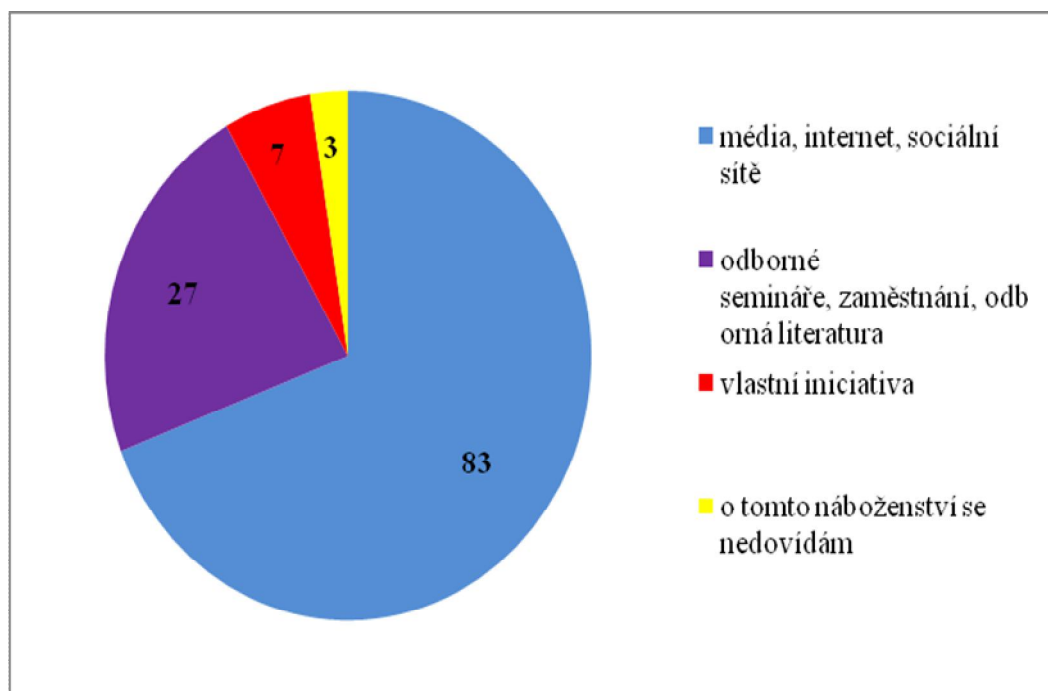
Zdroj: autor práce

Další hypotézou, kterou jsem se zabýval je H3:

Více jak polovina dotázaných vojáků, se o islámské náboženství a jeho různých formách dovídá hlavně z médií.

Má hypotéza se potvrdila. 83 respondentů na otázku v dotazníku č. 3 (viz. Příloha B), která korespondovala s hypotézou H3, označilo za hlavní zdroj informací o islámském náboženství média, internet a sociální sítě. (viz. Graf 3) Druhou nejpočetnější skupinou byli ti, kteří se dovídali o islámu z odborné literatury, zaměstnání a odborných seminářů. Třetí tvoří skupina respondentů, jejichž hlavním zdrojem je vlastní iniciativa a jako poslední je malý počet těch, kteří se o tomto náboženství nedovídají. Domnívám se, že důvodem tohoto výsledku je, že média, internet a sociální sítě jsou dnešním vojákům velice snadno dostupné. Navíc je tu fakt, že televize a internet téměř každý den prezentuje mnoho informací, které se více či méně týkají islámského náboženství. Na druhou stranu musím podotknout, že tento zdroj není objektivní, plnohodnotný a také především negativně prezentuje většinou medializované informace. Je ovšem zajímavý vedlejší výsledek, který jsem zakomponoval do Grafu 3, jenž vypovídá o tom, že druhým nejčastějším zdrojem jsou semináře, zaměstnání a odborná literatura. Myslím si, že počet 27 respondentů naznačuje, že se o islámských tématech vojáci v AČR do jisté míry zabývají. Také tento výsledek může být spojován s přípravou vojáku do zahraničních misí. Je možné, že kdyby tato otázka č. 3 (viz. Příloha B) byla položená běžné populaci, tvořily by média, internet a sociální sítě větší část odpovědí nežli tomu je u vojáků AČR. Tento výsledek 27 respondentů, kteří označili jako hlavní zdroj odborné semináře, zaměstnání a odbornou literaturu, si lze vysvětlit i z druhé strany, a to jako příliš slabé číslo. Z tohoto pohledu bychom mohli usoudit, že se o islámském náboženství příliš vojáků nezajímá. Důvody potom můžou být různé, mnoho jiných zájmů, nedostatek volného času, nezájem o tuto problematiku na politické scéně. Možným důvodem může být i to, že islamismus v ČR není palčivý problém.

Graf 3: Přehled zdrojů, z kterých respondenti získávají informace o islámském náboženství

Zdroj: autor práce

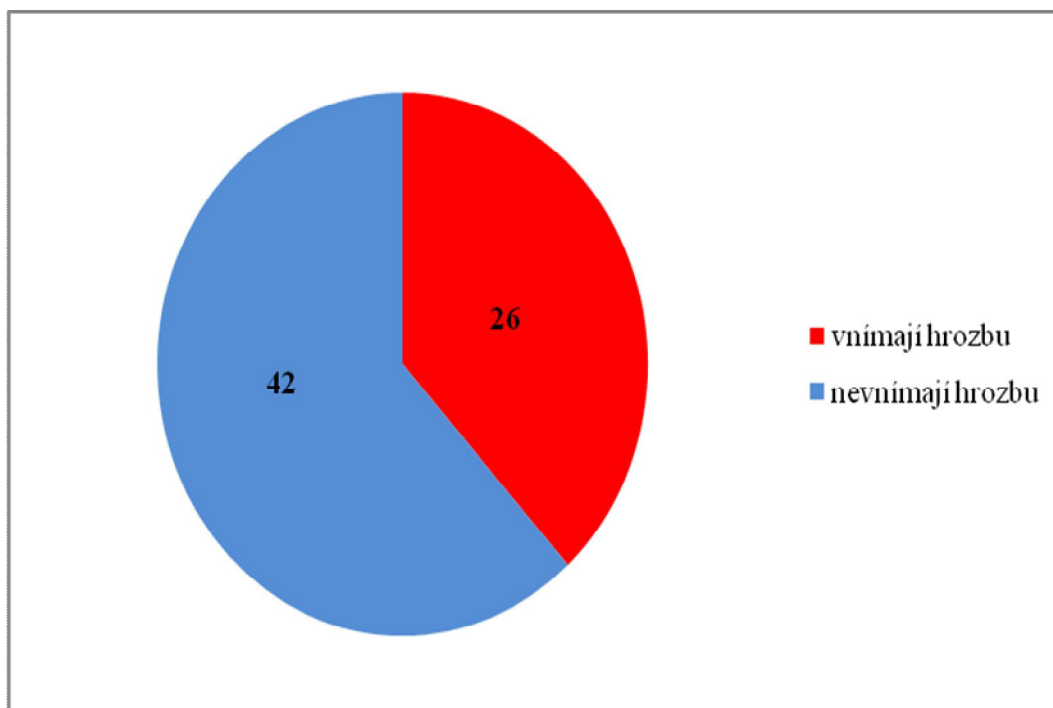
Poslední hypotézu, kterou jsem se pokusil ověřit je H4:

Respondenti, jejichž hlavním zdrojem informací o islámském náboženství byli média, internet a sociální sítě a přitom správně rozlišovali mezi pojmy islám a islamismus budou vnímat islamismus jako potenciální hrozbu pro bezpečnost v ČR.

Hypotézu jsem stanovil na základě subjektivního poznatku, že média nedostatečně rozlišují mezi pojmy islám a islamismus. Domníval jsem se, že důvodem vnímání islamismu jako hrozby pro ČR, bude neúplnost a neobjektivnost médií. Jejich informace jsou především zaměřené negativně v podobě terorismu nebo v radikální a agresivní podobě. Na tuto hypotézu mi pomohla odpovědět otázka č. 1 a č. 2 (viz. Příloha B). Hypotéza se nepotvrdila. Z 68 dotazovaných, kteří správně rozlišovali mezi pojmy islám a islamismus je jen 26 respondentů vnímající islamismus jako potencionální hrozbu pro bezpečnost ČR (viz. Graf 4). Tento rozdíl je značný, i když nebyla ověřena statistická významnost výsledku. Důvodem neověření mé hypotézy může být reálná

skutečnost, že díky malému počtu muslimů v ČR se na území České republiky islamismu nepřikládá příliš velká vážnost. Druhý faktor ovlivňující výsledek může být to, že se zde islamisté příliš radikálně neprojevují, jejich infiltrace do vrcholové politiky je nulová a proto se nesnaží zde radikálně měnit zvyky, zákony a místní pravidla. Je samozřejmě také možné, že kdyby tato otázka č. 2 (viz. Příloha B) byla položena formou otevřené odpovědi, byl by tento výsledek možná jiný. Dotazování by tak měli možnost přímo popsat a specifikovat charakter hrozby. Také si myslím, že by tato otázka mohla být zaměřena na nejen islamismus v ČR, ale islamismus v celosvětovém měřítku a odpovědi respondentů by byli více ovlivněny médii.

Graf 4: Počet respondentů, kteří vnímají islamismus jako potenciální hrozbu pro bezpečnost v ČR a přitom správně rozlišují pojmy islám a islamismu

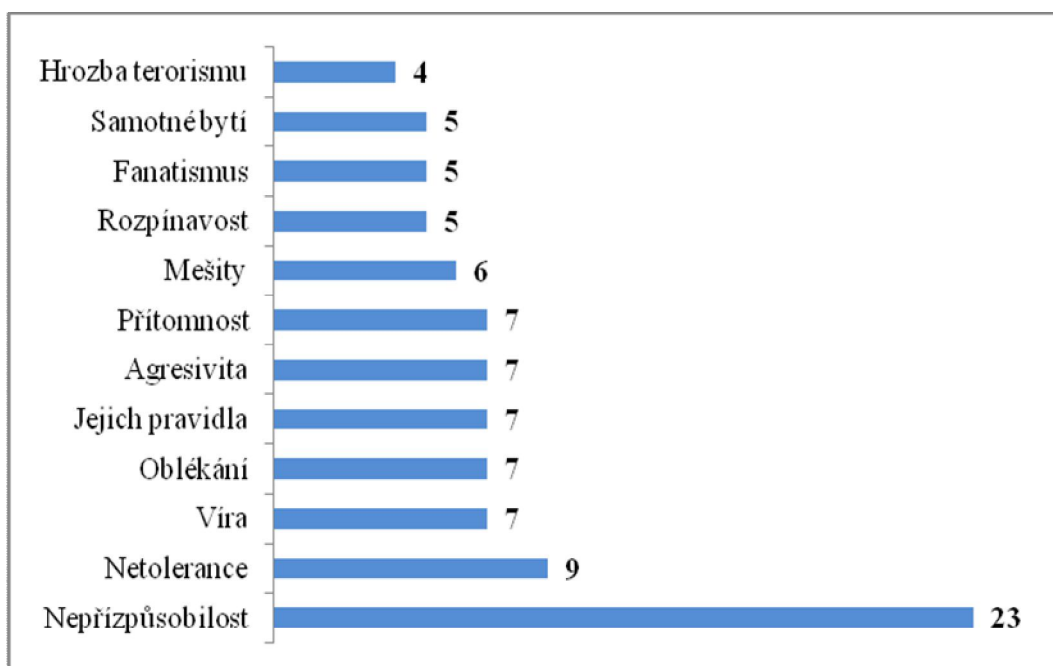

Zdroj: autor práce

V neposlední řadě jsem se zabýval nečastějšími odpověďmi na otevřenou otázku č. 5 z dotazníku. *Co Vám na muslimech v ČR nejvíce vadí?* Následujícím grafem (viz. Graf 5) uvádím nejčastější odpovědi respondentů. Tato otázka měla za cíl poukázat na možné důvody islamofobie.

Graf 5: Nejčastější odpovědi na otázku Co Vám na muslimech v ČR nejvíce vadí

Zdroj: autor práce

Jak ukazuje graf, nejčastější odpovědí je *nepřizpůsobivost*, která podle mého názoru v sobě zahrnuje mnoho důvodů. Myslím si, že důvodem proč je nepřizpůsobivost nejčastější odpovědí vybrané skupiny, je to, že jsme národ konzervativní, a proto nemáme rádi nové, neobvyklé nám vzdálené věci. Další významnou roli přikládám tomu, že ČR, díky své geografické poloze, nemá historickou zkušenost s tímto náboženstvím. Je nám cizí potkávat lidi s tak výrazně odlišným náboženským vyznáním. Myslím si, že kdyby zde muslimové neměli snahu stavět své mešity, kdyby si nevynucovali vyhraněné hodiny v plaveckých bazénech, aby se mohli koupat bez obnažení, a kdyby chodili na veřejnosti oblékání, jako většinová společnost v České republice, pak by se nepřizpůsobivost nestala tím, co osloveným respondentům nejčastěji vadí. Chtěl bych poukázat také na výsledek z grafu 5 a to, že z nejčastějších odpovědí, které respondenti uváděli, se nejméně objevovala odpověď terorismus. Myslím si, že to je důkaz skutečnosti, že si dotázaní uvědomují, také díky svým zkušenostem a charakteru své práce, polohu ČR a také to, že nejsme potencionálním ani strategickým cílem islamistických teroristů.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část má několik dílčích cílů. Prvním cílem bylo stručně vymezit islamismus jako formu politické ideologie. Jelikož islamismus vychází z islámského náboženství, pokusil jsem se velice stručně o popis islámu a jeho pěti základních pilířů. Domnívám se, že tento základní úvod do islámu, společně s vymezením základních pojmů týkajících se této problematiky, poslouží jako dostačující základ k určitému pochopení islamismu, coby ideologie. Následně jsem představil apel většiny autorů, a to jak je nutné islamismus chápat, z čeho vychází a co je jeho cílem. Díky této analýze jsem mohl rozdělit islamismus na radikální a umírněnou podobu této ideologie. Součástí tohoto zpolarizování je snaha dostatečně tyto existující formy popsat a zdůraznit jejich hlavní rozdíly. K splnění tohoto prvního cíle jsem použil, dle mého názoru, dostatečné množství knižních zdrojů a myslím si, že jsem tuto problematiku dostatečně popsal tak, aby posloužila jako základní zdroj informací o islámu a jeho politické podobě islamismu.

Jelikož je islamismus již celosvětové, a především v posledním desetiletí žhavé téma, bylo mým dalším cílem popsat a poukázat na jeho projevy. Zaměřil jsem se pouze na členské země Evropské unie, s tím, že jsem jednu samostatnou podkapitulu věnoval projevům islamismu v České republice. Tyto projevy v rámci celé EU jsou především důkazem o charakteru této politické ideologie. V této části jsem použil především internetové zdroje, protože se domnívám, že nejaktuálnější projevy islamismu se právě promítají přes média a internet. Tuto část jsem pojal jako praktickou ukázkou islamismu, jenž média prezentují světu. I když internet není příliš důvěryhodný zdroj informací, pokusil jsem se vybrat články pocházející z důvěryhodných webových stránek. V neposlední řadě jsem zmínil možná opatření a strategie týkající se více či méně islamismu, k nimž EU přistoupila. Tyto dokumenty mají především preventivní charakter. Myslím si, že jsem tento cíl, i když určitě ne vyčerpatelem způsobem, splnil.

Třetím, posledním, ovšem ne méně důležitým cílem v teoretické části bylo popsat a dostatečně vysvětlit pojem islamofobie. Tento cíl byl zaměřen především na nastínění

možných příčin této fobie a také na poukázání případných projevů islamofobie. Tyto projevy se netýkají jenom České republiky, ale všech členských států EU. Když jsem se zabýval splněním tohoto cíle tak kromě odborné literatury jsem procházel i internetové zdroje. Neodpustím si poznámku, a musím konstatovat, že internet je typickým zdrojem islamofobního projevu. Mnohé články hraničí téměř až s extremistickými projevy. Dle mého názoru je smutné, že se většina těchto článků nezakládá na objektivních informacích, ale pouze na subjektivních pocitech těchto autorů. Jelikož tato fobie je téměř ve všech státech stejná, a její projevy podobné, myslím si, že i tento cíl jsem dostatečně splnil.

Druhou a zároveň poslední částí mé práce tvoří praktická část. Zde v této části bylo mým cílem empirické šetření, které mi pomohlo zjistit postoje české veřejnosti ve vztahu k islamismu a islamofobii. Nejprve jsem si vybral výzkumný vzorek, jímž se stali vojáci AČR. Jsou to lidé s českým občanstvím, plnoletí a především je u nich předpoklad, že se s islamismem setkali v situacích, které tuto skupinu jistě poznamenali a také ovlivnili jejich vztah k těmto pojmům. Po zvolení zkoumaného vzorku české populace jsem na základě mých poznatků z teoretické části, vytvořil čtyři hypotézy. Následně jsem vytvořil dotazník, který byl rozeslán v tištěné podobě na příslušné vojenské útvary. Rád bych upozornil, že tento dotazník nebyl standardizovaný a získaná data z dotazníku nebyla podrobena testem statistické významnosti rozdílů. Dalším krokem, na základě výsledků z dotazníkového šetření, bylo ověření již stanovených, hypotéz. Dvě hypotézy ze čtyř se potvrdily. Za výsledek tohoto empirického šetření je možné považovat to, že více jak polovina z oslovené skupiny rozlišuje mezi pojmy islám a islamismus. Druhým výsledkem je, že ti vojáci, kteří správně odlišili významy těchto pojmů, mají i přesto negativní vztah k islámu. Za třetí výsledek lze označit potvrzení hypotézy, že hlavním zdrojem informací o islámském náboženství jsou média, internet a sociální síť. Má poslední, čtvrtá hypotéza se nepotvrdila. Domníval jsem se, že ti co správně rozlišily pojmy islám a islamismu a jejich hlavním zdrojem informací jsou média, internet a sociální síť, budou vnímat islamismus jako hrozbu pro bezpečnost ČR. Toto nepotvrzení mé hypotézy mě překvapilo. Poslední částí tohoto šetření byla věnována otevřené otázce, kterou jsem chtěl poukázat na nejčastější odpovědi respondentů a tím nastínit možné příčiny fobie z islámu.

Výzkum jsem dělal poprvé a uvědomuji si, že jak stanovení hypotéz, vytvoření dotazníku, tak i samostatné vyhodnocení tohoto empirického šetření může mít řadu metodických chyb. Při vyhodnocování výsledku jsem sám poznával, že by mé postupy při dalším šetření, byly jiné. Zároveň se ale domnívám, že toto šetření a jeho výsledky, splnily cíl této praktické části. Na základě těchto výsledků můžeme popsat vztah českých vojáků k islamismu a zároveň poukázat na možné příčiny fobie z islámu.

Na samý závěr bych chtěl říci, že díky zpracování této práce, jsem si více uvědomil určitou hrozbu, kterou toto náboženství sebou nese. Nepocituji strach, ale spíše fakt, že o této problematice mnoho nevíme. Jak se islamismus dál do budoucna vyvine či jakou podobu bude mít, si nedovoluji předvídat. Bylo by vhodné se o toto, nejen náboženské vyznání více zajímat a častěji se o něm dovídat objektivně a s jiným úhlem pohledu nežli předkládají média. Cílem této práce bylo něco takového, objektivního a nezaujatého, vytvořit. Doufám, že i tento mnou stanovený cíl jsem splnil.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BARŠA, P. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?* Vyd. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 188 s. ISBN 80-85959-96-8.

DENNY, M. Frederick. *Islám a muslimská obec.* Vyd. 1. Praha: Prostor, 1998, 194 s. 80-85190-69-9.

GIOVANNI, S. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti.* Vyd. 1. Praha: Dokořán, 2005, 134 s. ISBN 80-7363-022-2.

HEYWOOD, A. *Politické ideologie.* Vyd. 4. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 362s. ISBN 978-80-7380-137-3.

HEYWOOD, A. *Politologie.* Vyd. 3. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 537 s. ISBN 978-80-7380-115-1.

HÜBSCH, H. *Fanatičtí bojovníci ve jménu Alláha: kořeny islámského teroru.* Vyd. 1. Praha: Naše Vojsko, 2002, 123 s. ISBN 80-206-0609-2.

HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu.* Vyd. 1. Praha: Rybka, 2001, 445 s. ISBN 80-86182-49-5.

IBRAHIM, I. *Stručný průvodce k porozumění islámu.* Vyd. 1. Praha: Islámská nadace v Praze v nakl. Núr - Fethi Ben Hassine Mnasria, 2003, 55 s. ISBN 80-903196-1-0.

JANDA, R. *Islám: Náboženství historie a budoucnost.* Vyd. 1. Brno: Jota, 2010, 379 s. ISBN 978-80-7217-628-1.

JOCH, R. *Radikální islamismus ohrožuje západní společnost.* In: CHMAITILLIOVÁ, D. a B. KURAS. *Islám v Evropě - obohacení, nebo nebezpečí?: sborník textů.* Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, 99 s. ISBN 80-86547-53-1.

KLAUS, V. *Předmulva*. In: CHMAITILLIOVÁ, D. a B. KURAS. *Islám v Evropě - obohacení, nebo nebezpečí?: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, 99 s. ISBN 80-86547-53-1.

KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1999, 284 s. ISBN 80-7021-298-5.

KROPÁČEK, L. *Islám a Západ: Historická paměť a současná krize*, Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002, 200 s. ISBN 80-7021-540-2.

KŘIKAVOVÁ, A., M. MENDEL a Z. MÜLLER. *Islám ideál a skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Panorama, 1990, 368 s. ISBN 80-7038-012-8.

KURAS, B. *Nepřítelem je islámská Umma*. In: CHMAITILLIOVÁ, D. a B. KURAS. *Islám v Evropě - obohacení, nebo nebezpečí?: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, 99 s. ISBN 80-86547-53-1.

LHOŤAN, L. *Islám a islamismus v České republice*. Vyd. 1. Pstruží: L. Lhoťan, 2011, 116 s. ISBN 978-80-904932-1-6.

MELICHÁREK, T. *Islám v Brně: muslimská komunita očima médií a Brňanů*. Vyd. 1. Pstruží: L. Lhoťan, 2011, 130 s. ISBN 978-80-904932-0-9.

MENDEL, M., B. OSTRÁNSKÝ A T. RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 499 s. ISBN 978-80-200-1554-9.

MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politického islámu*. Vyd. 1. Brno: Atlantis, 1994, 230 s. ISBN 80-7108-088-8.

MÜLLER, Z. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010, 256 s. ISBN 978-80-200-1818-2.

MÜLLER, Zdeněk. *Svaté války a civilizační tolerance*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 131 s. ISBN 80-200-1355-5.

OSTŘANSKÝ, B. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2009, 255 s. ISBN 978-80-7277-404-3.

PAVLÍKOVÁ, E. *Muslimští migranti a český sekulární stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012, 123 s. ISBN 978-80-7465-018-5.

Seznam internetových zdrojů:

BRTNICKÝ, M. 2008. *Politický islám, islamismus a teoretická východiska jeho sunnitské větve*. [online]. [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/sunnitsky-islamismus>

ČEJKA, M. *Islamofobie, antisemitismus, antiarabismus- pokus o definici a jak spolu tyto tři pojmy souvisejí*. [online]. 2010 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://blizky-vychod.blogspot.cz/2010/12/islamofobie-antisemitismus.html>

ČESKÝ ROZHLAS. *V Německu stane před soudem islamistický fanatik za útok na americké vojáky*. [online]. 2011 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/941433

ČT24. *Islamisté chystali ve Francii největší teroristický útok do roku 1995*. [online]. 2012 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/199245-islamiste-chystali-ve-francii-nejvetsi-teroristicky-utok-od-roku-1995/>

ČT24. *Německo vypovědělo extremistického kazatele islámu*. [online]. 2011 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/121899-nemecko-vypovedelo-extremistickeho-kazatele-islam>

ČT24. *Vinni: Brutální vraždu vojáka Rigbyho spáchali dva islamisté*. [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/255388-vinni-brutalni-vrazdu-vojaka-rigbyho-spachali-dva-islamiste/>

DITRYCH, O. *Islamismus jako hlas opozice v arabském světě a v postsovětských střeadoasijských republikách*. [online]. 2005 [cit. 2013-09-27]. Dostupné z: <http://www.mezinarodnivztahy.com/artide/download/166/164>

Eu musí rozhodněji reagovat na radikalizaci a násilný extremismus. [online]. 2014 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-18_cs.htm

EVROPSKÁ RADA. *Stockholmský program- otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je*. [online]. 2010 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:cs:PDF>

EVROPSKÉ STŘEDISKO PRO SLEDOVÁNÍ RASISMU A XENOFOBIE. *Rasismus a xenofobie v členských státech EU-výroční správa 2005*. [online]. 2006 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: http://bookshop.europa.eu/cs/v-ro-n-zpr-va-za-rok-2005-shrnut--pbTKAD06001/downloads/TK-AD-06-001-CS-C/TKAD06001CSC_002.pdf;pgid=y8dIS7GUWMdSR0EAIMEUUsWb0000ozjprD_G;sid=oWQI2s316HYII5x9ksKWfa_QA6d0im823TQ=?FileName=TKAD06001CSC_002.pdf&SKU=TKAD06001CSC_PDF&CatalogueNumber=TK-AD-06-001-CS-C.

GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT EVROPSKÉ RADY, *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie-Směrem k evropskému modelu bezpečnosti*. [online]. 2010 [cit. 2013-10-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ve-forme-brozury-pdf.aspx>.

Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v evropské unii. [online]. 2005 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:053:0001:0014:CS:PDF>.

IHNED. *Islamisté v Nizozemsku měli chystat útok*. [online]. 2005 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-17148530-islamiste-v-nizozemsku-meli-chystat-utok>

KUBÍKOVÁ, K. *Podmaníme si Evropu, vyhrožují Belgičtí islamisté*. [online]. 2014 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/podmanime-si-evropu-vyhrozuji-belgicti-islamiste-fs2-/zpravy-svet.aspx?c=A120120_163720_ln_zahranici_jv

Mise a cíle Rady Evropy. [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z:
<http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>

Muslimové terorizují město a vláda jim na to přispívá. [online]. 2014 [cit. 2014-02-04].
Dostupné z: <http://www.stalo-se.cz/?p=16580>

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1638/2006, [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:310:0001:01:CS:HTML>

OSTŘANSKÝ, B. *Islamofobie v ČR a Evropě.* [online]. 2013 [cit. 2013-11-20].
Dostupné z: <http://www.insaan.cz/docs/Bronislav%20Ostransky.pdf>

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Strategie Evropské unie pro boj proti radikalizaci náboru-zpráva o provádění.* [online]. 2007 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z:
http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=cs&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2015443%202007%20INIT&r=http://register.consilium.europa.eu/pd/en/07/st15/st15443_en07.pdf

ULČ, O. *Hledání umírněných mohamedánů.* [online]. 2008 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2008112045>

SEZNAM ZKRATEK

AČR Armáda České republiky

ČR Česká republika

EU Evropská unie

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Porozumění pojmu islamismus	36
Graf 2: Vztah respondentů, kteří správně odpověděli v dotazníku na otázku číslo 1 k Islámu	37
Graf 3: Přehled zdrojů, z kterých respondenti získávají informace o islámském náboženství	39
Graf 4: Počet respondentů, kteří vnímají islamismus jako potenciální hrozbu pro bezpečnost v ČR a přitom správně rozlišují pojmy islám a islamismu	40
Graf 5: Nejčastější odpovědi na otázku Co Vám na muslimech v ČR nejvíce vadí	41

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA A** Tabulka - Otevřené a uzavřené názory na islám, jež může sloužit k posouzení islamofobnosti tvrzení. (Kropáček, 2002, s. 144-145)
- PŘÍLOHA B** Dotazník

PŘÍLOHA A- Tabulka - Otevřené a uzavřené názory na islám, jež může sloužit k posouzení islamofobnosti tvrzení. (Kropáček, 2002, s. 144-145)

Uzavřené názory na islám	Otevřené názory na islám
<p>1. MONOLITICKÝ</p> <p>Islám nahlížen jako jediný, statický, monolitický blok, nereagující na nové skutečnosti.</p>	<p>ROZRŮZNĚNÝ</p> <p>Islám nahlížen jako rozrůzněný a progresivní, s vnitřními rozdíly, diskusemi a vývojem.</p>
<p>2. ODDĚLENÝ</p> <p>Oddělený a jiný - a) nesdílí cíle nebo hodnoty s jinými kulturami, b) není jimi ovlivňován, c) neovlivňuje je.</p>	<p>INTERAKTIVNÍ</p> <p>Vzájemně souvisí s jinými vírami a kulturami – a) sdílí s nimi některé hodnoty a cíle, b) je jimi ovlivňován, c) obohacuje je.</p>
<p>3. NIŽŠÍ</p> <p>Je vůči Západu nižší – barbarský, iracionální, primitivní, sexistický.</p>	<p>JINÝ</p> <p>Je zřetelně jiný, nikoli však méněcenný, a zaslouží si úctu.</p>
<p>4. NEPŘÍTEL</p> <p>Je násilný, agresivní, představuje hrozbu, podporuje terorismus, má svou roli ve „střetu civilizací“.</p>	<p>PARTNER</p> <p>Je již dnes potencionálně partnerem ve společném podnikání a při řešení společně sdílených problémů.</p>
<p>5. MANIPULATIVNÍ</p> <p>Je politickou ideologií, užívanou pro politické nebo vojenské cíle.</p>	<p>UPŘÍMNÝ</p> <p>Je ryzí náboženskou vírou, kterou jeho věřící upřímně prožívají.</p>
<p>6. KRITIKA ZÁPADU ODMÍTNUTA</p> <p>Kritika Západu ze strany islámu se okamžitě odmítá.</p>	<p>ZVAŽOVÁNA</p> <p>Kritika Západu a jiných kultur se bere vážně a diskutuje se o ní.</p>
<p>7. DISKRIMINACE HÁJENA</p> <p>Nepřátelství k islámu slouží k ospravedlňování diskriminačních praktik vůči muslimům a k exkluzi muslimů z majoritní společnosti.</p>	<p>KRITIZOVÁNA</p> <p>Diskuse a spory s islámem neoslabují úsilí o potírání diskriminace a exkluze.</p>
<p>8. ISLAMOFOBIE POVAŽOVÁNA ZA PŘIROZENOU</p> <p>Protimuslimské nepřátelství se přijímá jako přirozené a „normální“.</p>	<p>PROBLEMATICKOU</p> <p>Kritické názory na islám jsou samy podrobovány kritice, aby nebyly nepřesné a nespravedlivé.</p>

PŘÍLOHA B - DOTAZNÍK

Vážení vojáci/vojákyňe,

máte před sebou dotazník, jehož cílem je analyzovat postoje a vztah k islamismu v ČR. Vybraným vzorkem respondentů jsou vojáci z povolání, kteří se mohli setkat s projevy islamismu nejen v zahraničních misích ale i třeba v běžném životě. Je nutno ještě říci, že tento dotazník je anonymní a poslouží pouze k vytvoření diplomové práce. Tímto Vás chci poprosit o odpovědi na níže položené otázky. Za objektivní odpovědi předem děkuji.

1. Jak chápete pojem islamismus?

- a) Vyznávání boží víry
- b) Je to forma politické ideologie, vycházející z islámu
- c) Tento termín neznám

2. Vnímáte islamismus jako potencionální hrozbu pro bezpečnost v ČR?

- a) Ano
- b) Ne

3. Mým hlavním zdrojem informací o islámském náboženství je:

- a) média, internet či sociálních sítí
- b) odborné semináře, zaměstnání, odborná literatura
- c) vlastní iniciativa
- d) o tomto náboženství se nedovídám

4. Jaký máte vztah k Islámu v ČR?

- a) Pozitivní
- b) Negativní
- c) Neutrální

5. Co Vám na muslimech v ČR nejvíce vadí? (stručně pár slov)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Luboš Bednář

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované

Název práce: Islamismus a islamofobie

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 20

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Doc. Ing. Štefan Danics, Ph.D.